

Інтернаціоналізація вищої освіти в контексті європейської інтеграції

Козієвська О.І., головний
консультант Комітету
Верховної Ради України з
питань науки і освіти, канд.
наук з державного управління

Київ, 24 квітня 2013

Глобалізація. Інтернаціоналізація. Що це таке?

Глобалізація

“Розширення, поглиблення та прискорення формування міжнародних взаємозв’язків”.

(Д. Хелд, 1999)

Інтернаціоналізація

“Комплекс систематичних і підтримуючих заходів, спрямованих на те, щоб зробити вищу освіту більш чутливою до потреб глобалізованого суспільства, економіки та ринку праці”.

(М. С. Ван дер Венде, 1997)

“Процес, у межах якого цілі, функції та організація надання освітніх послуг набувають міжнародного виміру”.

(OECD.1999 Quality and internationalisation in higher education. Paris: OECD)

Глобалізація як каталізатор інтернаціоналізації.
Інтернаціоналізація як реакція на глобалізаційні явища.

Фактори, які визначили розвиток інтернаціоналізації у ХХ ст.:

- Геополітичні (друга половина ХХ ст., північно-північна академічна мобільність).
- Деколонізація (50-60 рр. ХХ ст.)
- Політики-економічні (процес європейського об'єднання);
- Падіння залізної завіси (друга половина ХХ ст.).

Форми інтернаціоналізації

- Конвергенція систем вищої освіти та інструменти міжнародного взаємовизнання (кредитно-трансферна система, додаток до диплому).
- Інтеграція в навчальні програми міжнародного виміру й освітніх стандартів (культурологія, іноземні мови, порівняльна педагогіка тощо).
- Інституційна та програмна мобільність → транснаціональна освіта (віртуальні університети, спільні програми, програми стажування, практики, підготовка наукової або дипломної роботи в вузі-партнері; програми літніх мовних шкіл; дистанційні програми, франчайзингові програми тощо)

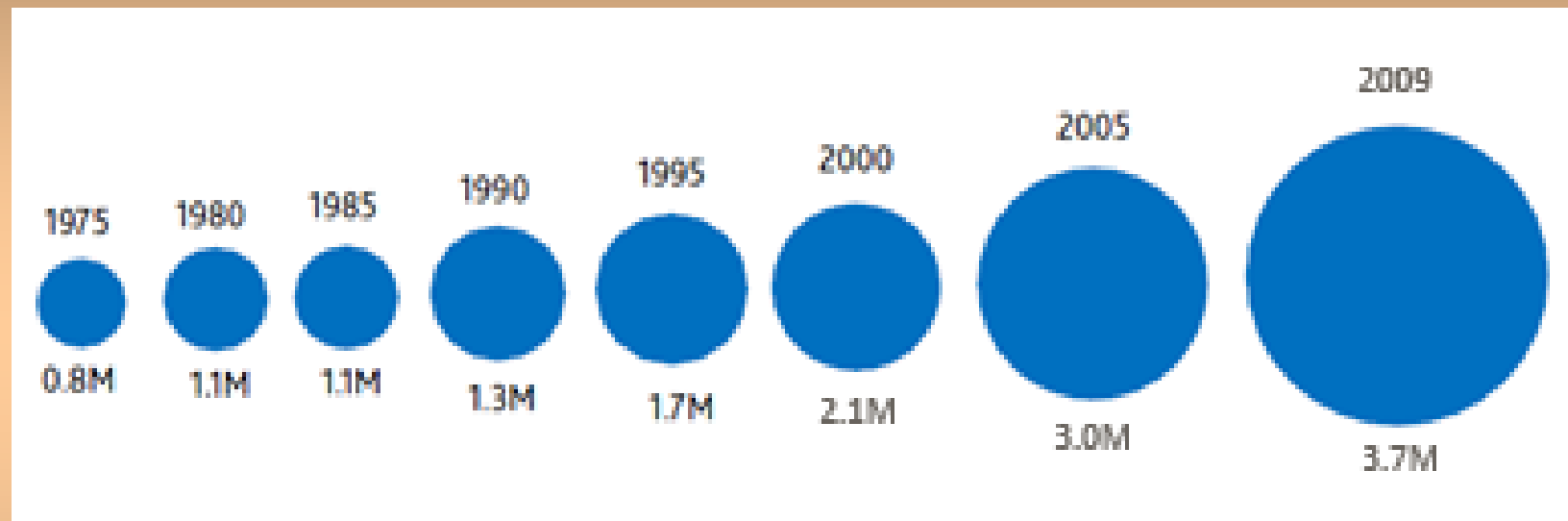
Академічна мобільність як форма інтернаціоналізації

«Період навчання, викладання та дослідження в іншій (нерідній) для того, хто навчається або працює, країні».

Рекомендації № R (95) 8 Комітету Міністрів
Ради Європи (Страсбург, 2 березня 1996 р.) по
академічній мобільності

Зростання міжнародної академічної мобільності

Джерело. ОЕСД. Погляд на освіту. 2011.

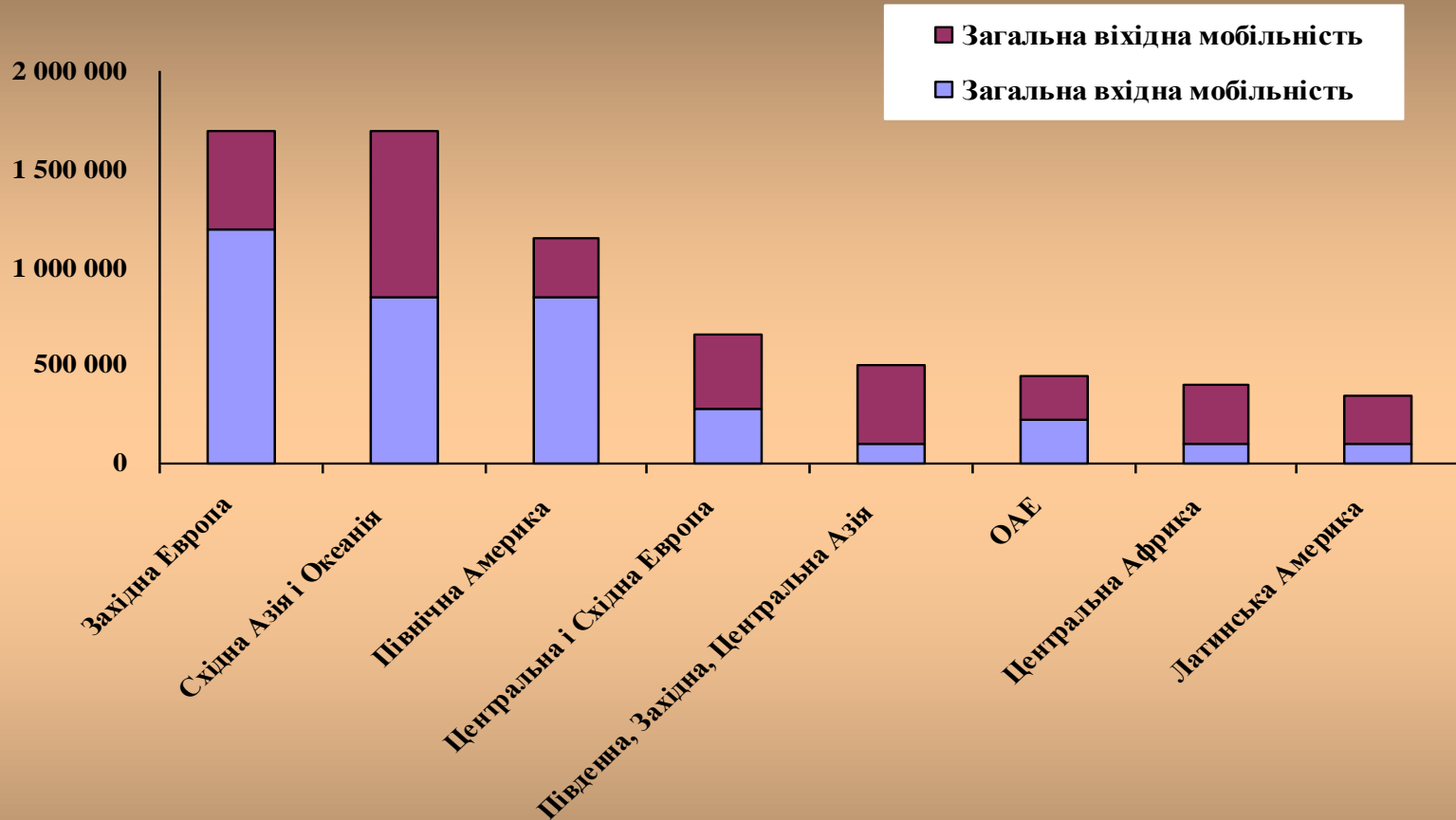

У 2012 році – 4,1 млн.

Академічна мобільність. Факти.

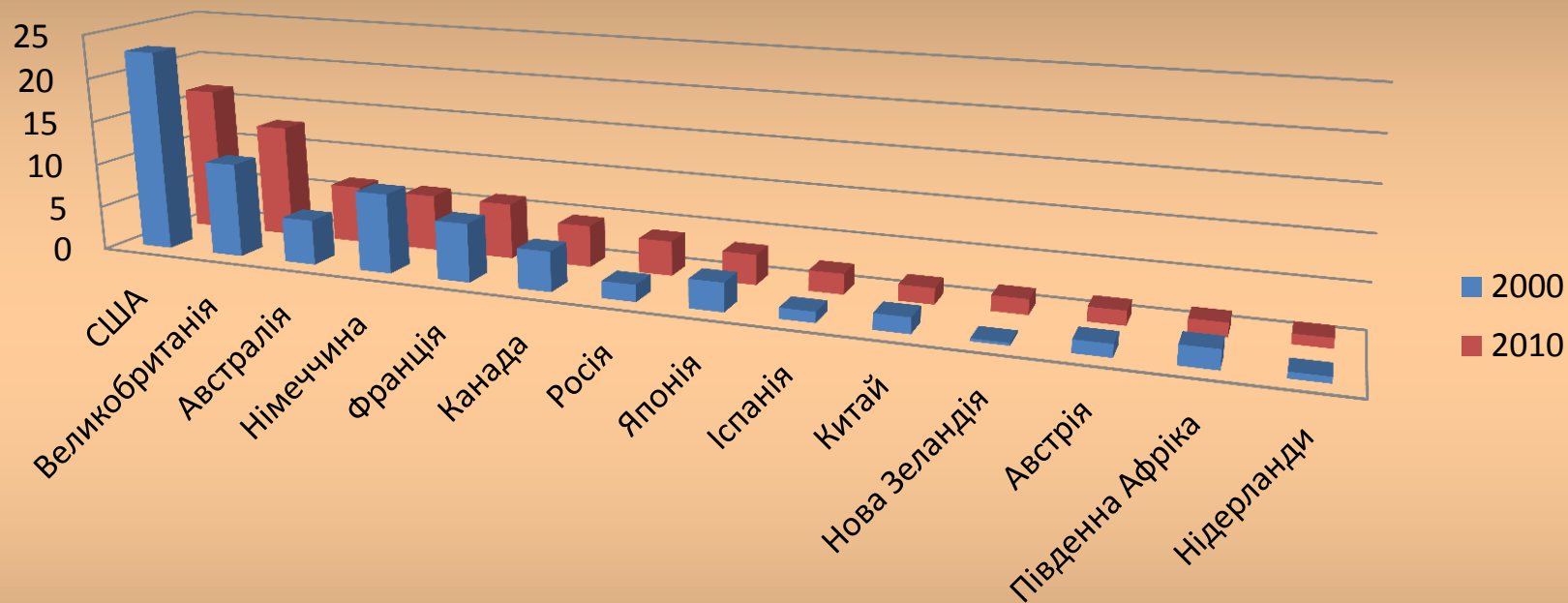
- З 2000 по 2009 роки приріст академічної мобільності (з 2,1 млн. до 3,7 млн. осіб, що становить 77%) перевищив загальне світове зростання кількості студентів у секторі третичної освіти і склав 65%.
- За оцінками та прогнозами науковців (Vöhm, Altbach, Bassett), у 2020 році кількість осіб, які навчаються в зарубіжних університетах, буде становити 5,8 мільйонів, а у 2025 році сягне відповідно 8 мільйонів.

Міжнародний освітній обмін, 2009

Джерело: Open Doors 2011: Report on International Educational Exchange. Institute of International Education.

Кількість іноземних студентів в країнах світу в 2000 та 2010 роках (%)

Джерело: Education at a Glance 2012.
Organisation for Economic
Cooperation and development

Стратегії інтернаціоналізації

1. *Стратегія взаємопорозуміння (the mutual understanding approach)*

- Побудована на загально визнаній цінності академічної співпраці, інституційного партнерства та взаємообміну
- Японія, Мексика, Корея, Іспанія, Австрія, Польща, Словенія

2. *Стратегія отримання прибутку (the revenue-generating approach)*

- Залучення іноземних студентів з метою отримання прибутку або встановлення контролю над якомога більшою частиною міжнародного ринку освітніх послуг
- Австралія, Нова Зеландія, Сполучні Штати Америки, Нідерланди, Ірландія

Стратегії інтернаціоналізації
Стратегія отримання прибутку
Прибуток США від навчання студентів-іноземців

Джерело: Open Doors 2012: Report on International Educational Exchange. Institute of International Education.

Навчання		\$ 15,812,000,000
Проживання		\$ 13,997,000,000
Усього		\$29,809,000,000
Фінансова підтримка з боку США	-	\$8,399,000,000
Поточні витрати під час навчання	+	\$397,000,000
Чистий внесок в економіку США студентами-іноземцями		\$ 21,807,000,000

Стратегії інтернаціоналізації

- *Стратегія залучення кваліфікованої робочої сили (the skilled migration approach)*
 - Залучення талановитих студентів на навчання та висококваліфікованих іноземних спеціалістів на роботу до вищих навчальних закладів як додатковий засіб створення та посилення національного людського капіталу, досягнення високого ступеню концентрації інтелектуального потенціалу та створення інноваційного середовища всередині країни
 - Німеччина, Канада, Франція, Великобританія
 - Позитивним наслідком 10-відсоткового зростання кількості іноземних аспірантів у США є зростання кількості патентних заявок на 4,5%, університетських патентів – на 6,8% та неуніверситетських патентів – на 5%

Стратегії інтернаціоналізації

- *Стратегія розширення можливостей (the capacity-building approach)*
 - Державна підтримка навчання своїх студентів, підвищення кваліфікації науковців, професорсько-викладацького складу в закордонних університетах з метою розбудови або зміцнення в найближчій перспективі власної системи вищої освіти та посилення інноваційної спроможності країни
 - Малайзія, Гонконг, Китай, Об'єднані Арабські Емірати

Куди їдуть навчатися студенти з пострадянських країн?

Країни	2006/07		
	Загальна кількість студентів, які навчалися за кордоном	Кількість студентів, які навчалися в країнах Євросоюзу	3 найбільші європейські країни-імпортери
Арменія	3907	1175	Німеччина, Франція, Греція
Азербайджан	4731	806	Німеччина, Франція, Англія
Беларусь	14809	3505	Німеччина, Франція, Польща
Грузія	8225	3972	Німеччина, Франція, Греція
Молдова	10034	6786	Румунія, Франція, Німеччина
Україна	26696	16190	Німеччина, Франція, Польща, Угорщина
Усього	68402	32434	

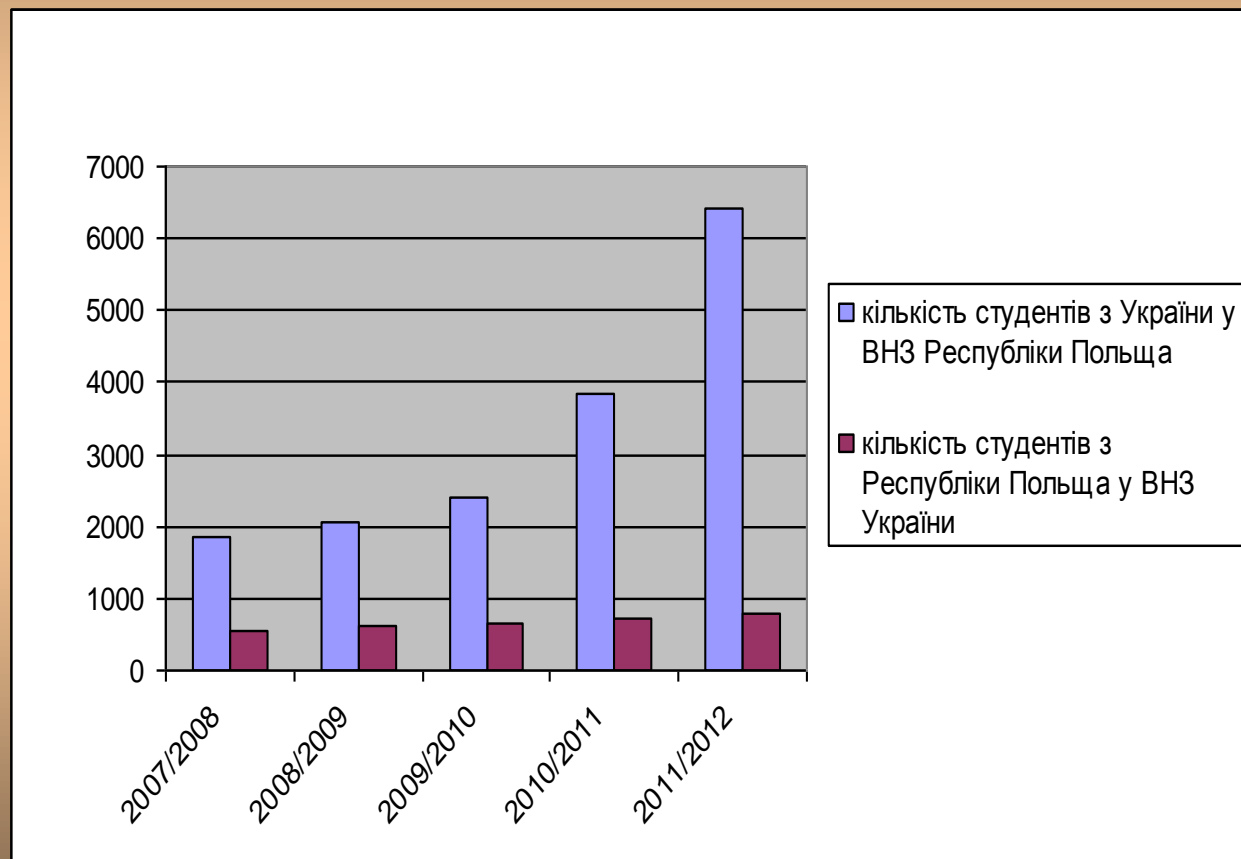
Джерело: Інтернет-ресурс

http://www.undp.org.ua/files/ua_60467Demography_Pension_UKR.pdf

Студентський академічний обмін України та Республіки Польща

У 2012/2013 році навчальному році загальна кількість студентів з України, які навчаються у ВНЗ Республіки Польща становить 9377 осіб, у тому числі в державних навчальних закладах 3840 осіб, у приватних ВНЗ – 5223 особи. 314 осіб – аспіранти і довгострокові стажисти, які навчаються в державних ВНЗ (275 осіб) та у приватних вузах (39 осіб).

Українці займають все більший відсоток серед іноземних студентів у Польщі: з-посеред 24 тисяч студентів з-за кордону вони за чисельністю складають понад третину іноземних студентів.

Україна. Студентська вихідна академічна мобільність у цифрах і фактах.

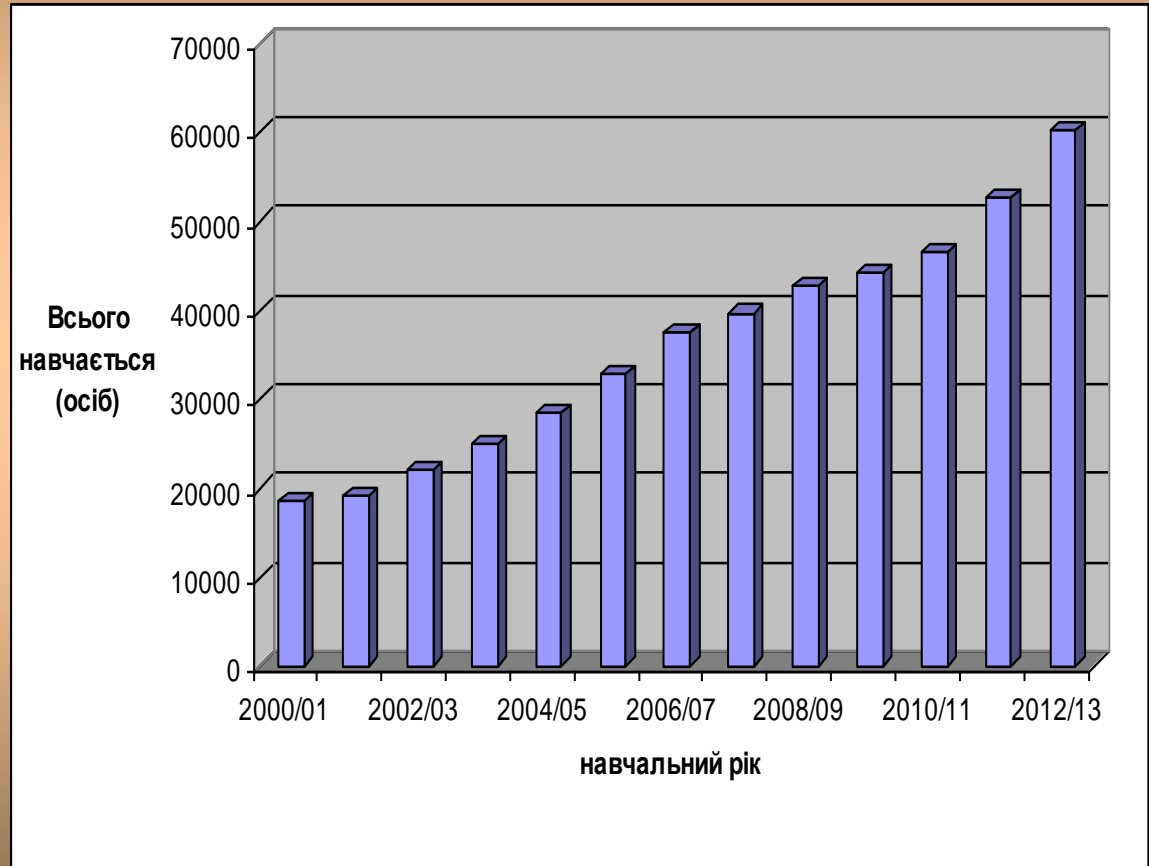
- За даними ЮНЕСКО, у 2010 році близько 35 тисяч українських студентів отримали освіту за кордоном, у тому числі до Росії вирушили трохи менше 12,8 тис. українців, на другому місці - Німеччина (туди приїхали 6,4 тис. студентів), замикає трійку лідерів Польща (3,2 тис. українських студентів).
- Топ-10 країн, куди їдуть на навчання українці, - США, Франція, Чехія, Італія, Угорщина, Австрія, Великобританія.
- За даними Міністерства освіти і науки України, щорічно у межах міжвідомчих і міжурядових угод, державної програми з навчання українських фахівців за кордоном, а також на підставі прямих угод між вітчизняними та закордонними вищими навчальними закладами виїжджають за кордон для одержання освіти 18-20 тисяч студентів. На сьогодні налічується близько 4,2 тис. відповідних угод.

Динаміка кількості іноземних студентів в Україні у 2000-2013 роках

1. У 2012-2013 навчальному році освітні послуги іноземним громадянам надають 185 ВНЗ. В Україні навчається більше 61 тис. іноземних студентів з понад 130 країн. Найбільша кількість студентів з Туркменістану (12 761), Азербайджану (6 086), Китаю (4 207), Нігерії (4 033), Іраку (3 843), Росії (2 882).

2. На підготовчих факультетах навчається понад 3 тисячі осіб, на основних факультетах за програмою бакалаврату і магістратури, аспірантури, клінічної ординатури, а також стажування – понад 57 тисяч.

3. Надання освітніх послуг іноземним громадянам дозволяє навчальним закладам України щорічно отримувати кошти в розмірі біля 150 млн. доларів США і забезпечувати роботою майже 5000 викладачів.

Проблеми академічної мобільності в Україні

- фінансові (відсутність коштів для її реалізації);
- мовні (низький рівень знання іноземних мов);
- організаційні (недостатній рівень організації академічних обмінів);
- нормативно-правові (недосконалість нормативно-правової бази для здійснення різних форм академічної мобільності).

Закони України про вищу освіту (нова редакція) (реєстр. №№ 1187-1, 1187-2)

У частині Європейської інтеграції законопроекти створюють умови для повернення в Україну громадян, які отримали освіту за кордоном, шляхом визнання на рівні університету іноземних дипломів про вищу освіту, про наукові ступені та вчені звання при зарахуванні на навчання та/або прийнятті на роботу, спрощують академічну мобільність викладачів, науковців, студентів.

Проблеми становлення інтеграційних процесів в Україні

- Механічне, формальне перенесення болонських принципів на український ґрунт без відповідного попереднього аналізу ризиків.
- Відсутність сформованої нормативно-правової бази для здійснення інтеграційних процесів.
- Відсутність стратегії розвитку освіти з чітким баченням цілей і завдань, які повинна вирішувати освіта на сучасному етапі та в перспективі, та єдиної політичної волі, здатної до конкретних дій у вигляді поетапного оновлення системи освіти.

Дякую за увагу.